

Tark Tezel*

PİYASAYA MÜDAHALE VE DESTEKLEME BİRBİRİNİ TAMAMLAMALI

Türkiye'de 2016 yılında toplam 18,49 milyon ton çiğ süt üretilmişti. 2017 yılında ise toplam süt üretiminin, ESK regülasyonu kapsamında süt tozu üretimine giden yaklaşık 577.000 ton süt ile birlikte 18,48 milyon ton civarında olması öngörülmektedir.

2016 yılı boyunca litresi 1,15 TL olan çiğ süt referans fiyatı, önce 1 Ocak 2017 itibarıyla %5,2 oranında artışla 1,21 TL'ye, sonra 1 Ağustos 2017 itibarıyla %7,4 artışla 1,30 TL'ye, ardından da 1 Ekim itibarıyla %7,6 artışla 1,40 TL'ye yükseltilmiştir. Böylelikle çiğ süt fiyatlarında yıl içinde toplam %21,7 oranında artış gerçekleşmiştir.

Diğer yandan, 2017 yılının başında bir ilk gerçekleştirilerek, düşük bir bazla da olsa taban fiyat kalite değerleri (yağ ve protein) ile belirlenmeye başlanmıştır. Umuyoruz ki; bundan sonraki safhada dünyada gelişmiş süt üreticisi ülkelerde uygulanan modellerde olduğu gibi, kademeli olarak da olsa AB'deki taban kalite değerleri seviyesine yükseltilecektir.

2016 yılında 2015 yılına göre bir miktar düzelen ihracat rakamları, 2017 yılında daha da artış gösterdi. 2017 yılı ilk 10 ayında 166 bin ton süt ve süt ürünleri ihracatı gerçekleştirilirken, 15 bin ton ithalat gerçekleştirildi. 2016 yılının aynı döneminde (ilk 10 ayında) süt ürünleri ihracatımız 148 bin ton, ithalatımız ise 22.568 ton oldu.

Et ve Süt Kurumu, süt sektörüne müdahale uygulamasını 2017 yılında da devam ettirmiştir. 2017 yılında Et ve Süt Kurumu (ESK) tarafından müdahale amaçlı süttozuna dönüştürülen süt miktarı 577 bin ton olmuştur.

SETBİR olarak desteklediğimiz bu uygulamanın tam bir regülasyon modeli haline gelebilmesi için sütün bol olduğu dönemlerde piyasadan süt alınıp süttozu yaptırılması, sütün azaldığı sonbahar aylarından itibaren ise bu süttozunun müdahale kapsamında piyasaya verilmesi prensibi ile regülasyonun amacına ulaşacağını değerlendirmekteyiz.

Ancak bunun ötesinde üreticiyi ve sanayi işletmelerini rahatlatarak ESK'nın üzerindeki yükleri ortadan kaldıracak daha pratik bir yöntem önermekteyiz...

Bu kapsamda ESK, müdahale sisteminin gücünü oluşturan süt tozu üretimi için müracaat eden üreticilerin sütlerini doğrudan süt tozu üretimine yöneltmeden önce alıcılara duyurarak, belki de hiç toz üretmeden çiğ sütün ihtiyaç sahibi alıcılara yönelmesini sağlayabilir.

Süt tozunu ihale ile satmak, en son ve iç piyasaya etki etmeyecek şekilde başvurulması gereken yöntem olmalıdır. Normal şartlarda, Et ve Süt Kurumu, Ulusal Süt Konseyi tarafından belirlenen hedef süt fiyatını gerçekleştirecek süt tozu ve tereyağı fiyatını ilan ederek, ihtiyaç sahiplerine ihalesiz olarak 1 Ağustos tarihinden itibaren satmaya başlamalıdır.

İhale zorunluluğunu aşmak için süt tozunu üretmeye talip olan firmalara ürünü sezon sonuna kadar stoklayıp, Bakanlığın ilan ettiği fiyattan satma zorunluluğu getirerek, Bakanlık stoklama ve kalite sıkıntıları ile karşılaşmadan bu süreci yönetebilir. Dönem sonunda bitirilemeyen stoklar ESK'ya fatura edilerek yapılacak ihaleyi alanlara yurtdışı satış mecburiyeti ile teslim edilebilir.

Diğer yandan bu sistemi desteklemek üzere, süt destekleme primlerinin hedeflenen üretici fiyatı gerçekleşirken, üretici maliyetlerinde meydana gelebilecek bir artışı karşılamak için kullanılması ve fiyatlara baskı oluşturmasının önlenmesi de önemli bir araç olacaktır.

Böylelikle verimin yüksek, kaba yem maliyetlerinin nispeten düşük olduğu mevsimlerde pirim desteğini azaltıp, üreticinin maliyetlerinin arttığı dönemlerde piri arttırarak üreticinin kazancı ve piyasadaki süt fiyatı istikrar altında tutulabilecektir.

2018 yılı için dünya emtia piyasaları için öngörü, piyasaların dengede kalmaya devam edeceği yönündedir. İhracat bölgelerinde süt üretimi hızlanmaktadır ve temposu önümüzdeki aylarda artacaktır.

2018'in ilk çeyreğinde odak, kuzey yarımküredeki süt akışına kayacak olup, bu süt üretimi artışlarının çiğ süt fiyatlarında aşağı yönlü baskı oluşturması öngörülmektedir.

Türkiye'de ise ihracatta rekabet gücümüzü artırmaya yönelik bir toparlanmanın ancak çiğ sütte kalite - fiyat dengesi ile oluşacağını öngörüyoruz. Burada en dikkat edilmesi gereken husus çiğ süt kalitesinin artırılarak dış pazarlarda rekabetçi olabilecek bir yapıya kavuşmak olmalıdır. Böylelikle iç piyasada süt üretimi istikrarı da teminat altına alınmış olacaktır.

* Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR) Başkanı, SÜTAŞ Yönetim Kurulu Başkan Vekili